

Трусова Н.В., Цап В.Д., Терновський В.О.

УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА. ФІНАНСОВА МАТЕМАТИКА

Навчальний посібник

Рецензенти: *М.Я. Дем'яненко*, доктор економічних наук, професор, академік НААН відділу фінансово-кредитної та податкової політики
 Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
С.А. Навроцький, доктор економічних наук, професор, відділу кредитування, страхування та фінансів підприємств
 Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки»
В.П. Синчак, доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри менеджменту, фінансів, банківської справи та страхування
 Хмельницький університет управління та права

Рекомендовано до друку вченою радою Таврійського державного агротехнологічного університету (протокол № 4 від 28 листопада 2017 р.)

Трусова Н.В., Цап В.Д., Терновський В.О.

Т78 Управління фінансовими потоками підприємства. Фінансова математика: Навчальний посібник /Н.В. Трусова, В.Д. Цап, В.О. Терновський. – За ред. Трусової Н.В. – Мелітополь: ТОВ «Видавничий будинок ММД», 2017. – 392 с.

ISBN 978–966–197–523–0

Навчальний посібник формує комплексний підхід до управління фінансовими потоками підприємства та критерії оцінки ефективності їх функціонування, розкриває багаторівневу структуру фінансових потоків, яка охоплює стратегічне, тактичне й оперативне управління, із упорядкуванням та взаємозв'язком підсистем (планування, обслуговування, моніторингу, контролю, мотивації), реалізуючи основні функції менеджменту. Представлено економіко-математичних методи та моделі управління фінансовими потоками в аналітичних системах, в яких інтегруються структурні і функціональні рівні економічних, технологічних та інших можливостей підприємств галузі сільського господарства, характеризуючи швидкість, ліквідність, ймовірність зміни величини фінансових потоків в часовому проміжку їх формування, для перетворення на фінансові ресурси та втратою динамічних властивостей. Методичні положення до системи управління фінансовими потоками узагальнено на засадах математичного інструментарію фінансового аналізу. Рукопис охоплює тематичний опис навчальних курсів дисциплін «Фінансовий потенціал підприємства» для здобувачів ступеня вищої освіти «Магістр» спеціальності 071 «Облік і оподаткування» та «Формування фінансового потенціалу суб'єктів господарювання» для аспірантів науково-освітнього рівня підготовки за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Розрахована на широке коло науковців, керівників органів управління сільського господарства, викладачів вищих навчальних закладів, аспірантів, студентів.

УДК 336.01:658.15:658.168

ISBN 978–966–197–523–0

© Трусова Н.В., 2017

© Цап В.Д., 2017

© Терновський В.О., 2017

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВО-ГОСПОДАРЬКИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	8
1.1 Потокові процеси, їх роль у фінансових потоках підприємства	8
1.2 Пропорційність управління фінансовими потоками підприємства	11
1.3 Концепції управління фінансового-господарськими потоками підприємства	18
1.4 Модель управління багатомірними фінансово-господарськими потоками підприємства	31
1.5 Динамічне моделювання управління виробничим потоком	36
1.6 Динамічне моделювання управління трудовим потоком	52
1.7 Динамічне моделювання управління фінансовим потоком	57
1.8 Сучасні методи оцінки ефективного управління багатомірними фінансово-господарськими потоками підприємства	69
Питання для самоперевірки, повторення	75
РОЗДІЛ 2. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	77
2.1 Сутність та особливості дослідження фінансових потоків	77
2.2 Параметричні властивості, класифікація та типологія фінансових потоків	82
2.3 Економічна природа взаємодії грошових та фінансових потоків	92
2.4 Детермінанти організаційно-економічних та фінансових відносин управління фінансовими потоками підприємства	98
2.5 Фінансові ресурси підприємства як результат функціонування фінансових потоків	108
2.6 Взаємозв'язок між джерелами фінансування та класифікаційними групами фінансових потоків	114
Питання для самоперевірки, повторення.	125
РОЗДІЛ 3. СИСТЕМНИЙ ПІДХІД УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	127
3.1 Формування системи управління фінансовими потоками	127
3.2 Конфігурація каналів та контурів системи управління фінансовими потоками підприємства	141
3.3 Формальна та неформальна структура управління фінансовими потоками підприємства	148
3.4 Принципи та функції управління фінансовими потоками з урахуванням впливу зовнішніх та внутрішніх факторів	154
3.5 Системний підхід управління фінансовими потоками підприємства	163
3.6 Системна оцінка управління фінансовими потоками підприємства	171
3.7 Управління фінансовим потенціалом при розподілі фінансових потоків підприємства	192

3.8 Джерела фінансування в управлінні використанням фінансових потоків підприємства	202
Питання для самоперевірки, повторення	212
РОЗДІЛ 4. ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА	214
4.1 Критерії оцінки ефективного управління фінансовими потоками підприємства	214
4.2 Функції цільової постанови ефективного управління фінансовими потоками при формуванні, розподілі та використанні фінансових ресурсів	221
4.3 Стандартизовані методи оцінки ефективного управління фінансовими потоками підприємства	240
4.4 Методика оцінки ефективного управління операційними фінансовими потоками підприємства	252
4.5 Методика оцінки рентабельності чистих операційних фінансових потоків підприємства	263
4.6 Економетрична формалізація оцінки ефективного руху операційних фінансових потоків	270
4.7 Прогнозовані параметри оцінки ефективного управління операційними фінансовими потоками підприємства	283
4.8 Стратегічний аналіз управління фінансовими потоками підприємства	291
Питання для самоперевірки, повторення	308
РОЗДІЛ 5. МАТЕМАТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ РОЗРАХУНКІВ В УПРАВЛІННІ СТАЛИМИ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ	310
5.1 Фінансова математика та фактор часу у фінансових операціях	310
5.2 Відсотки, їх види, ставки та податки	311
5.3 Нарахування відсотків в умовах інфляції	325
5.4 Прямий метод обчислення нарощеної теперішньої суми фінансового потоку	329
5.5 Нарощена теперішня сума річної ренти (ануїтету) за нарахованими відсотками та сума p -термінової ренти	331
5.6 Нарощена теперішня сума річної ренти з неперервним нарахуванням відсотків та параметри сталих рент постнумерандо (пренумерандо)	336
Питання для самоперевірки, повторення	343
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	346
ДОДАТКИ	351

ВСТУП

Економічні процеси, які відбуваються сьогодні в Україні та світі, спонукають вітчизняні підприємства аграрної галузі шукати шляхи поліпшення свого фінансового стану, зміцнення позицій на внутрішніх ринках, посилення присутності на зовнішніх ринках. Однак досягти успіху в цьому можна за умови не тільки наявності у підприємств достатніх фінансових ресурсів, але й ефективного їх використання в нестабільному зовнішньому середовищі. Дослідження основних фінансових показників, що висвітлюють обсяги та напрями руху фінансових потоків на підприємстві, свідчить про обмеженість фінансових ресурсів, низьку ефективність їх використання, незадовільний рівень взаємодії між суб'єктами ринку, що є відображенням невідповідності системи управління фінансовими потоками.

Навчальний посібник «Управління фінансовими потоками підприємства. Фінансова математика» формує комплексний підхід до управління фінансовими потоками підприємства та визначення критеріїв оцінки ефективності функціонування фінансових потоків згідно вимог міжнародних стандартів, розкриває особливості ефективного моніторингу управління фінансовими потоками з урахуванням організаційно-економічних та фінансових відносин розвитку.

Посібник розроблений на основі теоретичних підходів до типології фінансових потоків шляхом виокремлення таких класифікаційних ознак їх поділу: вид діяльності, за масштабом обслуговування фінансового потенціалу підприємства, метод розрахунку величини потоку, рівень прогнозованості, рівень неперервності руху, рівень дефіцитності обсягів, форма, направленість руху, кругообіг, що забезпечує цільову динаміку фінансового циклу господарської діяльності підприємств галузі сільського господарства та високу їх активність в реалізації транзакційного попиту на власні фінансові ресурси та мобілізовані фінансові резерви.

Необхідність навчального посібника обумовлено важливістю дослідження методології системи управління фінансовими потоками підприємства та її підсистем на засадах загальнонаукових та спеціальних методів, процесів і явищ, а саме:

гносеологічного аналізу (аналітичний, логічний, узагальнення, декомпозиції, наукової абстракції) – для визначення сутності фінансових потоків і фінансових ресурсів як економічних категорій, впливу чинників на базові параметри фінансових потоків, параметри та характеристики системи управління фінансовими потоками та її елементів, моделювання процесів стратегічного та оперативного управління фінансовими потоками;

системного підходу – для дослідження процесів і явищ у взаємозалежності, взаємозв'язку системно-потокового підходу до управління фінансовими потоками та при плануванні фінансових потоків;

системно-структурного, порівняльного, регресійного та кореляційного аналізу – для визначення основних тенденцій розвитку підприємства, залежностей між окремими показниками розвитку підприємства, фінансовими показниками, а також напрямів удосконалення системи управління фінансовими потоками;